

Siðsøga

við Óla Jacobsen

KARL JOHAN 1. PARTUR

EIÐISMAÐUR GJØRDIST FISKI- KLÓGV Í ESBJERG

TAÐ VERÐUR NÚ EIN **STÆÐGUR** Í FRÁSØGNUNUM HJÁ **KRISTIAN DJURHUUS**. TÆR HALDA FRAM
SEINNI Í SUMMAR. NÚ VERÐUR **AFTUR** EIN **FISKIMANNASØGA** Í TVEIMUM **PØRTUM**

Tað eru rættuliga fitt av føroyingum, sum hava gjørt seg galdandi sum fiskimenn í Danmark. Ein teirra var eiðismaðurin Karl Johan Joensen, sum eisini dugdi væl at greiða frá. Hann byrjar við minnum av Eiði

Tá bilur kom til Eiðis

Eg varð føddur í 1925. Tá búðu 565 fólk í bygdini. Fyrst í 30-árunum kom tann fyrsti bilurin til bygdina. Talan var um ein brúktan Ford lastbil. Hann var altíð í ólagi, tí varð hann kallaður Lasarus. Vegurin millum bygdinar var ikki liðugur, so tað varð bert koyrt í bygdini, og hetta fingi børnini nógvan stuttleika burtur úr. Ein dagin komu eini eldri hjún frá eini grannabygd at hyggja at hesum løgna fari. Konan spurdi, hvussu nógvir mans skuldu til at draga bilin! Bilurin varð nógv brúktur til at koyra tøð og torv í bygdini.

Útróður og gummiballur undir krígunum

Undir krígunum var lítið av skipsfiskiskapi. Tey flestu skipini sigldu jú við ísfiski við minni manning. Men á Eiði varð nógv ród úti. Her vóru tá 29 bátar. Ofta varð ein slupp fylt eftir einum útróðrardegi. Selt varð í Bretlandi. Men viðraði ikki tók tað fleiri dagar at fylla sluppina.

Útróður gav ikki tað stóra, men tað var ikki nógv at velja í, tí var eisini smáligt í nógvum heimum. Tað bøtti ikki um, at vegna minuvandan fóru menn ofta ikki á flot, fyrr enn tað var blivið ljóst, og komið varð aftur, áðrenn tað gjørdist myrkt.

Heima var einki radio og eingin veður-forsøgn. Tí máttu menn sjálvir meta um veðrið sum við at banka á barometrið. Nógv varð eisini hugt upp í luftina, eins og miðað var eftir streyminum. Tað vóru teir, sum dugdu væl á at skyna um veðrið.

Vit brúktu goggu til agn. Var uppiløga,

Karl Johan og systir hansara, Maria, í 2004

máttu vit veiða goggu. Eingin frysting var, so rot kom skjótt í goggurnar. Tá luktaðu tær ræðuliga illa, og tað kundi vera sera sjó-verksligt!

Tá so komið varð heim aftur, mátti báturin dragast. Hetta var áðrenn nakar bátahylur var.

Tað mátti sparast í húsarhaldinum. Tað einasta, sum kundi keypast, vóru tær mest neyðturviligu húsarhaldsvørurnar og petroleum.

Alt varð keypt í leysari vekt, og nógvar vørur vóru skamtaðar. Øll í húsnum fingi eins nógv skamtanarkort. Tí var ríkiligt av skamtanarkortum í húsum við nógvum børnum, meðan tað knípti í húsum, har bert vaksni fólk vóru.

Men nógv hús áttu grind, spik og turran fisk í hjallinum, so hetta drýggjaði væl um. Harafturat høvdu fólk kúgv.

Undir krígunum arbeiddi eg í tríggar vetrar við at gera veg millum Eiði og Ljósa. Vegurin var útstykkjaður í 100 metrar

longdir, og hesar longdir fingi 12-13-14 mans upp á akkord. Vegurin skuldi leggjast soleiðis, at høgligt var at koma til torvheiðarnar.

Undir krígunum var eisini stórus tørvur á gummiskóm og gummistivlum til sjófólkið. Men tað, sum bjargaði støðuni, vóru allar gummiballurnar, sum róku á land ymsa staðni í Føroyum. Tær stávaðu frá søktum farmaskipum. Hetta vóru samanpressaðar gummiplátur, sum blivu loystar hvør frá aðrari við bensini. Tá kundu tær brúkast til at lappa gummiskógvar og stivlar við. Eisini vórðu gjørdir gummiskógvar av nýggjum og somuleiðis stivlaskøft úr hesum tilfari.

Fyri at spara gummiskógvarnar brúktu vit húðarskógvar. Tá hesir vóru slitnar, vórðu teir vendir, og kundu tiskil slítast báðumegin. Vit lærdu at vera sparin.

Misti pápan

Eg var nú blivin 16 ára gamal og fekk læru-pláss sum smiður í Havn. Her vóru eisini avbjóðingar. Teir flestu motorarnir, sum vit

umvældu, vóru danskir, og úr Danmark fingust eingir eykalutir. So hesar máttu vit gera sjálvir, hetta eydnaðist væl.

Sama ár, 1942, fórst pápi mín, Rasmus, við »Tór 2«, sum varð torpederaður av týskum kavbáti, og 18 mans fórust. Árið frammanundan var pápi eisini við »Tór 1«, tá ið hann var minusprongdur. Men tá bjargaðust allir.

Foreldur míni vildu ikki, at eg skuldi gerast fiskimaður. Tey hildu, at eg skuldi hava eina útbúgving. Men nú var mamma blivin einsamøll, so eg fór heim til Eiðis at vera hjá henni.

Eg gjørdist maður í húsnum á ungum aldri. Eg kendi tað sum eina tunga ábyrgd, men eg vildi gera mítt besta. Hetta kundi stundum kennast tungligt, so ungur sum eg var.

Vit lærdu eisini andalig virði at kenna. Higar komu missiónsmenn umframt Andrew Sloan og Victor Danielsen at halda møti. Eg gekk nógv á møti í hesum tíðum og kom eisini til trúgv.

Av størsta týðningi var eisini, at vit høvdu gott samanhold í familjuni. Vit vitjaðu nógv hvør annan, eins og vit hjálptu hvør øðrum.

Til skips

Summarið 1945, slapp eg við fyrsta »Skála-berg«, sum Christian Holm Jacobsen og Kjølbro áttu saman, men eg var bert við tveir ísfiskatúrar.

Árið eftir slapp eg við sluppini »Føroy-ingur« hjá Dánjal Jákup í Skipshandlinum. Vit vóru á snorisveiðu til ísfisk undir Íslandi og landaðu í Bretlandi. Hetta var hart lív. Svøvnurin gjørdist ikki meira enn 3-4 tímar um samdøgrið. Á ísfiskaveiðu vóru túrarnir avmarkaðir í longd, tí tað var mark fyri hvussu leingi veiðan helt sær.

Á einum túri á Suðurlandinum fingi vit motorskaða. Vegna vánaligt veður vórðu øll segl repað, og lagt varð bakk út frá landi. Somu nátt gjørdist eitt rættuligt ódnarveður. Á hundavaktini fingi vit ein sjógv, sum fór